

Chemoterapija

Faktinė informacija apie chemoterapiją. Chemoterapija - tai gydymo dalis, skiriama daugeliui vėžiu sergančių žmonių.

Tikimės, kad šioje informacijoje rasite atsakymus į iškilusius klausimus. Jei turite daugiau klausimų, galite paklausti gydytojo arba slaugytojo ligoninėje, kurioje esate gydomi.

Jei norėsite aptarti šią informaciją su mūsų vėžio paramos specialistais, tačiau nekalbate angliškai, pakviesime vertėją. Be to, galėsite pasikalbėti apie savo jausmus ir nerimą.

Galite skambinti nemokamu „Macmillan“ pagalbos telefonu **0808 808 00 00**, pirmadieniais - penktadieniais, nuo 09:00 iki 20:00 val. Jei turite problemų su klausa, galite naudotis tekstiniu telefonu 0808 808 0121 arba žinučių perdavimu, arba apsilankyti interneto svetainėje **macmillan.org.uk**

Turinys

- Kas yra vėžys?
- Kas yra chemoterapija?
- Kada skiriama chemoterapija?
- Gydymas chemoterapija
- Gydymo supratimas
- Tyrimai prieš gydymą
- Kur atliekamas gydymas?
- Kiek laiko truks gydymas?
- Šalutinis poveikis
- Papildoma informacija

Kas yra vėžys?

Žmogaus organai ir audiniai sudaryti iš smulkių blokelių, vadinamų ląstelėmis. Vėžys yra šių ląstelių liga.

Ląstelės skirtingose kūno vietose atrodo ir veikia skirtingai, tačiau dauguma jų atsistato ir dauginasi tuo pačiu būdu. Paprastai ląstelių dalijimasis vyksta tvarkingai ir yra kontroliuojamas. Tačiau dėl tam tikrų priežasčių procesas gali tapti nevaldomas, tuomet ląstelės nesiliauja daugintis ir suformuoja naviką.

Gerybinio naviko ląstelės neplinta į kitus organus, todėl nėra vadinamos vėžinėmis. Tačiau iš tokių ląstelių suformuotas navikas gali nesiliauti augęs ir ima spausti šalia esančius organus.

Piktybinio naviko ląstelės gali plisti į kitus organus. Vėžys pradeda augti vienoje kūno vietoje. Tai vadinama pirminiu vėžiu. Negydomas vėžys gali išplisti. Į kitas kūno vietas išplitęs vėžys vadinamas antriniu vėžiu arba metastaze.

Kas yra chemoterapija?

Chemoterapijai naudojami priešvėžiniai vaistai, kurie suardo vėžines ląsteles. Krauju vaistai pernešami į daugumą kūno vietų ir ten pasiekia vėžines ląsteles. Gydomo metu besidauginančios ląstelės žūsta. Žūsta ir sveikos ląstelės, tačiau paprastai jos atsistato.

Jūsų gydymui gali būti naudojamas vienas ar keli vaistai. Gydytojas papasakos apie gydymą ir kada gali būti naudingas jums. Sužinosite ir apie galimą savijautą gydymo metu.

Kada naudojama chemoterapija?

Chemoterapija - vienas iš gydymo nuo vėžio būdų. Ji gali būti taikomas gydymui nuo vėžio arba šios ligos kontroliavimui. Be to, chemoterapija gali būti taikoma, siekiant užkirsti kelią vėžio atsinaujinimui. Kiti gydymo būdai yra chirurgija, radioterapija arba hormonų terapija.

Kai kuriems žmonėms chemoterapija gali būti atliekama prieš chirurginį gydymą. Toks gydymas gali sumažinti vėžį, todėl sumažėja operacijos apimtis, ji tampa lengvesnė.

Kitiems žmonėms šis gydymas gali būti taikomas po operacijos arba radioterapijos. Tai padeda sumažinti vėžio atsinaujinimo riziką ateityje. Kartais chemoterapija taikoma kartu su radioterapija.

Kai kuriais atvejais vėžys išplinta į kitas kūno vietas (antrinis vėžys arba metastazė). Chemoterapija padeda sumažinti vėžio išplitimą ir tampa lengviau kontroliuoti. Be to, ši procedūra gali palengvinti kai kuriuos vėžio simptomus ir prailginti gyvenimo trukmę.

Chemoterapinis gydymas

Paprastai chemoterapija atliekama gydymo seansais. Po kiekvieno gydymo seanso yra daroma pertrauka. Gydymo seansas ir pertrauka yra vadinama gydymo ciklu. Ciklų skaičius sudaro gydymo kursą. Gydytojas onkologas su jumis aptars gydymo kursų skaičių.

Paprastai chemoterapiniai preparatai suleidžiami į veną arba vartojami per burną. Kartais jie suleidžiami po oda, į raumenis, stuburo skystį arba kūno ertmę, pavyzdžiui, šlapimo pūslę. Kai kurių odos vėžio tipų gydymui gali būti naudojami chemoterapiniai kremai.

Intraveninė chemoterapija

Dauguma preparatų suleidžiami į veną:

- Kaniulė. Tai - į rankos arba plaštakos veną įvestas mažas vamzdelis;
- Centrinis kateteris. Tai - per krūtinės ląstą, į veną netoli širdies įvestas plonas vamzdelis.
- PICC arba per periferinę veną įvestas centrinis kateteris. Tai - į veną rankos sulenkimo vietoje arba žąste įkištas plonas vamzdelis, įstumtas į netoli širdies esančią veną.
- Implantuojamu portu arba dar vadinamu porto kateteriu. Tai plonas, minkštas, plastikinis vamzdelis, įstumtas į veną netoli širdies. Jis atrodo tarsi gumbas po krūtinės ląstos oda.

Kartais yra naudojamos vaistų pompos, kurios sulašina nustatytą mažą vaistų dozę per tam tikrą laiką. Jie gali būti naudojami nuo poros dienų iki savaitės. Pompą galima naudoti ilgiau, tačiau būtina keisti kas savaitę. Jūs galite grįžti su ja namo ir gyventi įprastą gyvenimą.

Geriamos tabletės arba kapsulės

Kai kuriems žmonėms gali būti skirtos tabletės arba kapsulės. Deja, ne visais atvejais toks gydymas įmanomas. Dauguma žmonių, kuriems taikomas gydymas tabletėmis arba kapsulėmis, gali gerti jas namuose. Svarbu nepamiršti, kad tai yra chemoterapiniai preparatai, todėl gali pasireikšti šalutinis poveikis.

Gydymo supratimas

Prieš gydymo pradžią gydytojas arba slaugytojas paaiškins, kodėl jums reikalingas toks gydymas ir kaip dažnai jis bus taikomas. Jums taip pat bus paaiškinta, kokios savijautos ir šalutinio poveikio galite tikėtis.

Būtų gerai, jei galėtume ateiti kartu su asmeniu, kuris kalba jūsų gimtąja ir anglų kalbomis. Jei reikia, galime suteikti vertimo paslaugas, tačiau būtina susitarti dėl vertėjo paslaugų ligoninėje iš anksto. Jums reikės pasirašyti formą, patvirtinančią, kad sutinkate su chemoterapijos gydymu ir suprantate galimus šalutinius poveikius. Tai vadinama sutikimu.

Nepamirškite, kad gydymas nebus taikomas, kol nebūsite supažindintas su gydymo priežastimis ir galima savijauta procedūros metu.

Tyrimai prieš gydymą

Prieš gydymą gali prireikti atlikti tyrimus. Tyrimai padės gydytojams suprasti, ar jaučiatės pakankamai gerai, kad būtų galima atlikti gydymą. Paprastai atliekamas kraujo tyrimas, kartais - šlapimo bei širdies tyrimai. Kartais prieš gydymą daromos rentgeno arba skenavimo nuotraukos.

Paprastai, prieš kiekvieną gydymo ciklą daromas kraujo tyrimas ir lankomasi pas gydytoją arba slaugytoją. Tai daroma arba gydymo dieną, arba likus vienai ar porai dienų iki gydymo. Jie patikrins jūsų kraujo rezultatus ir paklaus, kaip jautėtės po paskutinio gydymo.

Kur atliekamas gydymas?

Gydymas bus atliekamas chemoterapijos dienos skyriuje arba palatoje. Kartais procedūras bus galima atlikti namuose arba mobiliame skyriuje, esančiame netoli jūsų namų. Dėl gydymo vietos galite pasitarti su gydytoju arba slaugytoju, tačiau svarbiausia - jūsų saugumas. Jums gali tekti atvykti į gydymo įstaigą, o kelionės atstumas priklausys nuo jūsų gyvenamosios vietos. Jums gali padėti susimokėti už kelionę arba suorganizuoti transportą.

Kiek laiko truks gydymas?

Daugumą intraveninių gydymo procedūrų galima atlikti ambulatoriškai ligoninėje. Procedūra gali užtrukti nuo pusvalandžio iki poros valandų. Kai kuriems žmonėms tenka neilgai pabūti ligoninėje. Jeigu vartojate chemoterapines tabletes, kapsules arba kremus, tai galite daryti namuose. Gydymas gali užtrukti nuo poros savaičių iki keleto mėnesių.

Gydymo plano pakeitimai

Gydytojai skirs kraujo arba šlapimo tyrimus, norėdami nustatyti chemoterapijos poveikį. Gydytojas gali jus apžiūrėti, patikrinti kraujo tyrimų, nuotraukų rezultatus. Kartais prireikia koreguoti gydymo planą. Gydytojas visais atvejais tai aptars su jumis.

Kartais gydymą būtina atidėti, kad organizmas turėtų daugiau laiko atsigauti iki kito gydymo ciklo. Dažniausiai gydymas atidedamas dėl per žemo baltųjų kraujo kūnelių skaičiaus.

Šalutiniai poveikiai

Chemoterapiniai preparatai gali sukelti šalutinį poveikį, dėl kurio jausitės blogai. Taip nutinka todėl, kad vaistai paveikia ir kai kurias sveikąsias organizmo ląsteles. Paprastai sveikąsios ląstelės pažeidžiamos trumpam, o šalutinis poveikis praeina. Kartais šalutinis poveikis tęsiasi ilgiau. Jūsų gydytojas arba slaugytojas papasakos apie tikėtiną šalutinio poveikio trukmę.

Skirtingi preparatai sukelia skirtingą šalutinį poveikį, kiekvienas žmogus reaguoja kitaip. Vieni žmonės patiria nereikšmingą šalutinį poveikį, kiti jaučiasi prasčiau.

Toliau pateikiame dažniausiai pasitaikančio šalutinio poveikio aprašymą. Tai netaikytina kiekvienam gydomam žmogui. Jei pastebėjote čia neaprašytą poveikį arba norite sužinoti daugiau, klauskite savo gydytojo arba slaugytojo.

Jūsų slaugytojas nurodys telefono numerį arba numerius, kuriais galėsite skambinti į ligoninę bet kuriuo paros metu, jei blogai pasijausite arba prireiks patarimo. Išsisaugokite šiuos numerius savo mobiliajame telefone arba padėkite saugioje vietoje.

Infekcija

Chemoterapija gali sumažinti baltųjų kraujo kūnelių skaičių kraujyje, todėl tapsite mažiau atsparus infekcijai. Mažas baltųjų kraujo kūnelių skaičius vadinamas neutropenija.

Nedelsiant kreipkitės į ligoninę nurodytu telefono numeriu, jei:

- temperatūra pakyla virš 37.5°C (99.5°F) arba 38°C (100.4°F), priklausomai nuo chemoterapijos komandos nurodymo.
- staiga pasijutote blogai, nors temperatūra normali
- jaučiate infekcijos simptomus, pavyzdžiui, krečia drebulys, skauda gerklę, kosite, viduriuojate arba dažnai šlapinatės.

Paprastai baltųjų kraujo kūnelių skaičius nuolat auga ir normalizuojasi iki kitos gydymo procedūros. Kraujo tyrimas atliekamas prieš pratęsiant chemoterapinį gydymą. Jei baltųjų kraujo kūnelių skaičius išlieka mažas, gydytojas gali trumpam atidėti gydymą.

Ane mija

Chemoterapija gali sumažinti raudonųjų kraujo kūnelių skaičių kraujyje. Šios ląstelės aprūpina organizmą deguonimi. Jei jų yra mažai, galite jausti nuovargį arba dusulį. Pasakykite gydytojui arba slaugytojui, jei pasireiškė šie simptomai. Jei esate labai anemiškas, gali prireikti kraujo perpylimo.

Kraujosrūvos ir kraujavimas

Chemoterapija gali sumažinti trombocitų skaičių kraujyje. Trombocitai - tai ląstelės, kurios padeda kraujui krešėti. Pasakykite gydytojui, jei atsirado nepaaiškinamų kraujosrūvų arba kraujavimų. Pavyzdžiui, kraujavimas iš nosies, dantenu, kraujosrūvos arba odos bėrimas. Kad būtų atstatytas reikiamas trombocitų kiekis, gali prireikti lašinės.

Nuovargis

Nuovargis yra dažnas šalutinis poveikis. Jis neretai pasunkėja artėjant link gydymo pabaigos ir gali tęstis kurį laiką pasibaigus gydymui. Pasistenkite sulėtinti tempą, ku daugiau ilsėkitės. Poilsį derinkite su lengva mankšta, pavyzdžiui, trumpais pasivaikščiøjimais. Jei jaučiatės mieguistas, nevairuokite ir nevaldykite mechanizmų.

Šleikštulys arba pykinimas

Tai gali pasireikšti pirmomis dienomis po chemoterapijos. Jūsų gydytojas išrašys vaistų nuo pykinimo, kurie padės išvengti arba kontroliuoti pykinimą. Vartokite šiuos vaistus pagal slaugytojo arba vaistininko nurodymus.

Jei jaučiate šleikštulį arba pykinimą, skubiai kreipkitės į gydytoją. Jis skirs kitų, veiksmingesnių vaistų nuo pykinimo.

Vidurių užkietėjimas

Vidurių užkietėjimas - tai negalėjimas išsituštinti tam tikrą laiką. Paprastai ši problema išsispredžia geriant daug skysčių, valgant daug skaidulų turintį maistą ir darant lengvą mankštą. Jums gali prireikti vidurius laisvinančių vaistų. Vaistų jums gali išrašyti gydytojas arba galite nusipirkti jų vaistinėje.

Viduriavimas

Viduriavimas - tai labai dažnas tuštinimasis. Jums gali skaudėti pilvą. Pasakykite gydytojui, jei pasireiškia šie simptomai. Paprastai viduriavimas yra lengvai kontroliuojamas vaistais. Jei viduriuojate, labai svarbu gerti daug skysčių.

Skausminga burna

Gydymo metu gali skaudėti burną, jausite sausumą, gleivinėje gali atsirasti žaizdelių. Taigi, svarbu gerti daug skysčių, valyti dantis atsargiai, minkštu dantų šepetėliu.

Venkite burną dirginančio maisto, pavyzdžiui, česnakų, svogūnų, aitriųjų pipirų ir citrusinių vaisių sulčių. Apie skaudančią burną pasakykite gydytojui arba slaugytojui. Jie patars, kaip prižiūrėti burną ir duos burnos skalavimo priemonių bei vaistų, padėsiančių apsaugoti nuo burnos infekcijų arba jas išgydyti.

Apetito praradimas

Kai kurie žmonės praranda apetitą. Tai gali tęstis keletą dienų arba ilgiau. Jei manote, kad mažai valgote arba krenta svoris, ligoninėje paprašykite dietologo ar slaugos specialisto konsultacijos. Jie patars jums, kaip pagerinti apetitą ir palaikyti normalų kūno svorį.

Pasikeitęs skonis

Galite pastebėti, kad pasikeitė maisto skonis. Paprastai įprastą skonį žmonės ima jausti pasibaigus gydymui. Kai kurie žmonės burnoje jaučia metalo skonį arba kartumą. Stipraus skonio arba mėtinių saldainių čiulpimas gali padėti.

Plaukų slinkimas

Kai kurie chemoterapiniai preparatai gali sukelti plaukų slinkimą. Vieniems išslenka nedaug plaukų, tačiau, dalis pacientų visiškai nuplinką, o tai gali būti labai nemalonu.

Paprastai plaukai pradeda slinkti po dviejų - trijų savaitių nuo gydymo pradžios, nors kartais - vos po kelių dienų. Plaukai atauga per porą mėnesių pasibaigus gydymui.

Kai kuriems žmonėms taikoma tam tikros rūšies chemoterapija, kurios metu plaukų slinkimą galima sumažinti naudojant vėsinančią kepuraitę. Taip vėsinama galvos oda. Ne visiems galima vėsinti galvos odą, tačiau galite paklausti savo gydytojo arba slaugytojo, ar tai būtų naudinga jums.

Būtinai nedelsiant praneškite gydytojui, jei pasijausite blogai arba patirsite čia neaprašytą stiprų šalutinį poveikį.

Papildoma informacija

Kraujo krešulių rizika

Vėžys padidina kraujo trombų atsiradimo tikimybę, o chemoterapija šią riziką paaštrina. Kraujo trombų simptomai: skausmas, kojų paraudimas ir tinimas, dusulys ir skausmai krūtinės srityje. Nedelsiant kreipkitės į gydytoją, jei pasireiškė šie simptomai. Kraujo trombas yra pavojingas, tačiau gydytojas gali išgydyti kraują skystinančiais vaistais. Jūsų gydytojas arba slaugytojas suteiks jums daugiau informacijos.

Kiti vaistai

Kai kurie vaistai, įskaitant vaistus, kuriuos galite nusipirkti vaistinėje, gali būti pavojingi chemoterapijos metu. Pasakykite gydytojui, kokius vaistus vartojate, įskaitant nereceptinius, papildomus ir augalinius preparatus.

Vaisingumas

Gydymas gali paveikti galimybę pastoti arba tapti vaiko tėvu. Jei nerimaujate dėl vaisingumo, aptarkite šį klausimą su gydytoju arba slaugytoju prieš pradėdant gydymą.

Kontracepcija

Gydytojas rekomenduos nepastoti arba netapti vaiko tėvu gydymo metu, kadangi preparatai gali pažeisti vaisiaus vystymąsi. Labai svarbu naudoti kontraceptines priemones per chemoterapiją ir keletą mėnesių po chemoterapijos. Šį klausimą galite aptarti su savo gydytoju arba slaugytoju

Lytiniai santykiai

Jei lytiškai santykiaujate per pirmąsias chemoterapijos gydymo dienas, privalote naudoti prezervatyvą. Tokiu būdu bus apsaugotas (-a) jūsų partneris (-ė).

Maitinimas krūtimi

Rekomenduojama nemaitinti kūdikio krūtimi gydymo metu ir porą mėnesių po gydymo, kadangi chemoterapijos preparatų gali patekti į motinos pieną.

Medicininis ir stomatologinis gydymas

Jei jums reikia vykti į ligoninę dėl kitos priežasties, ne dėl vėžio, pasakykite gydytojams ir slaugytojams, kad jums taikomas chemoterapinis gydymas. Pasakykite jiems savo gydytojo onkologo vardą ir pavardę, į kurį galima kreiptis patarimo.

Pasikalbėkite su savo gydytoju onkologu arba slaugytoju, jei manote, kad jums reikalingas dantų gydymas. Visada pasakykite savo dantų gydytojui, kad jums taikomas chemoterapinis gydymas.

Kelionės

Jei suplanavote atostogas, labai svarbu aptarti savo planus su gydytoju arba slaugytoju. Kadangi gydymas paveikia imuninę sistemą, jums negalima skirti kai kurių skiepų, nerekomenduojama skristi lėktuvu.

Pagalba

Daugiau informacijos apie vėžį įvairiomis kalbomis ir formatu rasite mūsų interneto svetainėje www.macmillan.org.uk/otherformats

Galite paskambinti „Macmillan“ telefonu **0808 808 00 00** ir kalbėti lietuviškai per vertėją.

Paskutinė turinio peržiūra: 2014 m. sausio 1 d.

Kita planuojama peržiūra: 2016 m. sausio 1 d.